

WOJEWODA WIELKOPOLSKI
PS-Pi.431.3.6.2021.1

Poznań, 4 stycznia 2022 r.

Pani
Teresa Waszak
Wójt Gminy Kołaczkowo
pl. Władysława Reymonta 3
62 – 306 Kołaczkowo

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 16 ust. 1,2,4 w związku z art. 6 ust. 4 pkt 3 i art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r., poz. 224) oraz art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2019 r., poz. 1464 ze zm.), w dniach od 3 do 24 listopada 2021 r. została przeprowadzona w Urzędzie Gminy Kołaczkowo (62-306 Kołaczkowo, plac Władysława Reymonta 3), kontrola w trybie zwykłym, w zakresie realizacji świadczeń rodzinnych oraz zasiłku dla opiekuna w okresie od dnia 1 lipca 2020 r. do dnia zakończenia kontroli oraz działań wcześniejszych, jeżeli miały one związek z przedmiotem kontroli.

W związku z powyższym, na podstawie art. 47 ustawy o kontroli w administracji rządowej, przekazuję niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Czynności kontrolne przeprowadził, na podstawie upoważnienia Wojewody Wielkopolskiego nr KN-II.0030.209.2021.1 z dnia 22 października 2021 r. (dowód: akta kontroli str. 1), kontroler-Iwona Palicka starszy specjalista w Wydziale Polityki Społecznej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu - Delegatura w Pile, która złożyła oświadczenie o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie z udziału w wymienionej wyżej kontroli (dowód: akta kontroli str. 2).

Jednostka kontrolowana została poinformowana o przedmiotowej kontroli pismem nr PS-Pi.431.3.6.2021.1 z dnia 20 października 2021 r. (dowód: akta kontroli str. 3).

Celem kontroli była ocena prawidłowości prowadzonego postępowania w ramach przyznawania świadczeń rodzinnych i zasiłku dla opiekuna.

Funkcjonowanie jednostki kontrolowanej w obszarze zakreślonym celami kontroli oceniono pozytywnie, pomimo stwierdzenia uchybienia.

W wyniku kontroli ustalono.

Jednostką realizującą zadanie w Gminie Kołaczkowo jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczkowie, zwany dalej „GOPS” lub „Ośrodek” (dowód: Załącznik nr 1).

Zgodnie z art. 20 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 111 ze zm.) postępowanie w sprawie świadczeń rodzinnych prowadzi organ właściwy (prezydent, burmistrz, wójt), który może upoważnić, w formie pisemnej (...)

kierownika ośrodka pomocy społecznej (...), a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej (...) do prowadzenia postępowania i wydawania decyzji administracyjnych w ww. sprawach.

Wójt Gminy Kołczkowo, zwany w dalszej części Organem, upoważnił kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołczkowie do prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń rodzinnych oraz zasiłków dla opiekunów, a także do wydawania w tych sprawach decyzji. Ponadto Wójt Gminy Kołczkowo upoważnił dwóch pracowników GOPS w Kołczkowie do prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń rodzinnych oraz zasiłków dla opiekunów - dowód: Załącznik nr 1.

Zadania z zakresu świadczeń rodzinnych realizowane są przez pracowników GOPS: ds. świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz dodatków mieszkaniowych oraz ds. świadczeń rodzinnych oraz funduszu alimentacyjnego, którzy zajmują się w szczególności:

- prowadzeniem całokształtu spraw dot. ww. świadczeń, w tym: przyjmowaniem wniosków z wymaganą dokumentacją,
- ustalaniem uprawnień do otrzymywania: zasiłku rodzinnego z dodatkami, zasiłku pielęgnacyjnego, świadczenia pielęgnacyjnego, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, specjalnego zasiłku opiekuńczego oraz przygotowywaniem decyzji, realizacją świadczeń, prowadzeniem korespondencji,
- sporządzaniem sprawozdań.

W toku kontroli sprawdzono prawidłowość postępowania w sprawach świadczeń rodzinnych oraz legalność wydanych decyzji, w tym w szczególności sprawdzono:

- termin złożenia, poprawność wypełnienia i zgodność informacji zawartych we wnioskach o ww. świadczenia z rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1466);
- kompletność dokumentacji niezbędnej do ustalenia uprawnień do świadczeń i jej zgodność z ustawą o świadczeniach rodzinnych oraz ww. rozporządzeniem;
- udokumentowanie i prawidłowość ustalenia dochodu, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2018 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna (Dz. U. z 2018 r., poz. 1497);
- terminowość postępowania;
- kontroli poddano wydane przez organ właściwy decyzje w zakresie przyznanych świadczeń i ich zgodność z wnioskami, z przepisami ww. rozporządzenia w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna oraz ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U z 2021, poz. 735 ze zm.).

Ponadto, skontrolowano prawidłowość prowadzonych postępowań w sprawie ustalenia prawa do świadczeń wypłaconych na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 r., poz. 1297).

W okresie od 1 lipca 2020 r. do 3 listopada 2021 r. do GOPS wpłynęło:

- 288 wniosków o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami,
- 41 wniosków o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego,
- 14 wnioski o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego,
- 53 wniosków o ustalenie prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka,
- 16 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia rodzicielskiego,
- 1 wniosek o ustalenie prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Ponadto ustalono, iż w ww. okresie GOPS wypłacał zasiłek dla opiekunów 7 osobom (dowód: akta kontroli str. 4-57).

Kontroli poddano postępowania przeprowadzone przez GOPS w związku ze złożonymi:

- 30 wnioskami o świadczenie rodzinne z dodatkami, co stanowi 10,4 % ogółu złożonych wniosków,
- 6 wnioskami o zasiłek pielęgnacyjny, co stanowi 14,6 % ogółu złożonych wniosków,
- 6 wnioskami o świadczenie pielęgnacyjne, co stanowi 42,9 % ogółu złożonych wniosków,
- 10 wnioskami o jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka, co stanowi 18,9 % ogółu złożonych wniosków,
- 6 wnioskami o świadczenia rodzicielskie, co stanowi 37,5 % ogółu złożonych wniosków,
- 1 wnioskiem o specjalny zasiłek opiekuńczy, co stanowi 100,0 % ogółu złożonych wniosków.

Skontrolowano także akta spraw 3 osób, którym w okresie objętym kontrolą wypłacano zasiłek dla opiekuna, co stanowi 42,9 % ogółu osób, którym ww. zasiłek był w tym okresie wypłacany.

Próbką kontrolną objęto:

- w przypadku zasiłku rodzinnego z dodatkami-25 pierwszych spraw rozpatrywanych w okresie od 1 lipca 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. dotyczących uprawnień do ww. świadczenia oraz 5 pierwszych spraw rozpatrywanych w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 3 listopada 2021 r. dotyczących uprawnień do ww. świadczenia,
- w przypadku zasiłku pielęgnacyjnego-3 sprawy rozpatrywane w okresie od 1 lipca 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. oraz 3 sprawy rozpatrywane w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 3 listopada 2021 r.,
- w przypadku świadczeń pielęgnacyjnych-3 pierwsze sprawy rozpatrywane w okresie od 1 lipca 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. oraz 3 pierwsze sprawy rozpatrywane w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 3 listopada 2021 r.,
- w przypadku jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka-5 pierwszych spraw rozpatrywanych w okresie od 1 lipca 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. oraz 5 pierwszych spraw rozpatrywanych w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 3 listopada 2021 r.,

- w przypadku świadczenia rodzicielskiego-3 pierwsze sprawy rozpatrywane w okresie od 1 lipca 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. oraz 3 pierwsze sprawy rozpatrywane w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 3 listopada 2021 r.,
- w przypadku specjalnego zasiłku opiekuńczego-1 sprawę rozpatrywaną w okresie od 1 lipca 2020 r. do 31 grudnia 2020 r., w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 3 listopada 2021 r. nie rozpatrywano żadnych spraw ww. zakresie (dowód: akta kontroli str. 4-56 oraz str. 58-62).

Z wyjaśnień złożonych przez pracownika zajmującego się prowadzeniem rejestrów spraw dotyczących zasiłków pielęgnacyjnych wynika cyt. „(...) wnioski podlegające kontroli z zakresu zasiłków pielęgnacyjnych, wybrane wstępnie jako próba, nie zostały ostatecznie poddane kontroli, gdyż z pięciu na sześć przypadków (...) były to pisma z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego informujące o przyznanych dodatkach pielęgnacyjnych osobom, które nigdy nie korzystały ze świadczeń tutejszego ośrodka, a więc pisma te nie miały żadnego wpływu na prowadzone postępowania (dowód: akta kontroli str. 63).

Sprawdzono również akta 3 osób, które w okresie objętym kontrolą pobierały zasiłek dla opiekuna (dowód: akta kontroli str. 57).

Skontrolowane postępowania szczegółowo zostały opisane w Załącznikach od nr 2 do nr 8 i stanowią integralną część projektu wystąpienia pokontrolnego.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kołaczkowie w skontrolowanych decyzjach wysokość kwot przyznanych świadczeń była zgodna z kwotami określonymi w rozporządzeniu w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna oraz w ustawie o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin a w przypadku świadczenia pielęgnacyjnego z obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2019 r. w sprawie kwoty świadczenia pielęgnacyjnego w roku 2020 (M.P. z 2019 r., poz. 1067) oraz z obwieszczeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 4 listopada 2020 r. w sprawie wysokości świadczenia pielęgnacyjnego w roku 2021 (M.P. z 2020 r., poz. 1031).

Decyzje administracyjne wydawane były terminowo, a sposób ich doręczenia był zgodny z art. 39 i 46 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U z 2021, poz. 735), zwanej dalej k.p.a.

Podstawowym dokumentem wymaganym do podjęcia decyzji o przyznaniu, bądź odmowie przyznania świadczeń był wniosek o ustalenie prawa do pomocy wraz z kompletem dokumentów. Wnioski opatrzone były datą wpływu. Wnioski oraz zawarte w nich oświadczenia i pouczenia były podpisane przez osobę ubiegającą się o świadczenia rodzinne. Do wniosków dołączane były dokumenty wymienione w art. 23 ust. 4 ustawy o świadczeniach rodzinnych, stanowiące podstawę ustalenia prawa do świadczeń. Do wniosków dołączono niezbędne weryfikacje, które jednostka kontrolowana uzyskała za pośrednictwem systemu teleinformatycznego tj. korzystano z usługi PESEL, Centralnej Bazy Beneficjentów, ZUS, Ministerstwa Finansów, Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności

Gospodarczej, Elektronicznego Krajowego Systemu Monitorowania i Orzekania o Niepełnosprawności oraz Centralnej Aplikacji Rynku Pracy (w zależności od sprawy). Ponadto w sprawach, w których było to konieczne wnioskodawcy dołączyli wymagane prawem zaświadczenia, oświadczenia lub inne dokumenty niezbędne do ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych m.in. informacje o uzyskanych dochodach, orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, prawomocne wyroki sądu orzekające rozwód, orzeczenia sądu zasądzające alimenty na rzecz osób w rodzinie lub poza rodziną, odpis zupełny lub skrócony zgonu rodzica dziecka lub małżonka, zaświadczenie organu prowadzącego postępowanie egzekucyjne o całkowitej lub częściowej egzekucji alimentów, a także o wysokości wyegzekwowanych alimentów.

W aktach dotyczących ustalania prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka oraz dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka znajdowały się dodatkowo stosowne zaświadczenia lekarskie potwierdzające pozostawanie kobiety pod opieką medyczną nie później, niż od 10 tygodnia ciąży do porodu.

Oświadczenia stron oraz członków rodziny składane były pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Składający oświadczenie został zobowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”.

Ponadto, stwierdzono stosowanie przepisów ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1842 ze zm.), w szczególności art. 15 h ust. 1 pkt 2, zgodnie z którym z przyczyn związanych z przeciwdziałaniem COVID-19, orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wydane na czas określony na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, którego ważność upływa w terminie od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, zachowuje ważność do upływu 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Stwierdzono uchybienie polegające na braku precyzji podstaw prawnych decyzji - w 50 przypadkach na 62 skontrolowane sprawy.

W podstawie prawnej większości decyzji opisanych w Załącznikach od nr 2, 3, 4 i 7 wskazano przepisy w sposób nieprecyzyjny, odpowiednio: art. 4, 5, 6, 20 i 26 ustawy o świadczeniach rodzinnych, art. 15b wskazanej ustawy, art. 16 ustawy, art. 1, 17c, 20, 26 ustawy.

Zgodnie z art. 107 § 1 k.p.a. w decyzji należy podać m.in. jej podstawę prawną. W orzecznictwie podkreśla się, że podstawa prawna decyzji powinna zostać powołana dokładnie, ze wskazaniem wszystkich mających zastosowanie w danej sprawie przepisów prawa materialnego i formalnego (wraz ze wskazaniem konkretnego artykułu, paragrafu, punktu itd.) oraz z podaniem źródeł ich publikacji.

Nie przyjęto jako uzasadnionych wyjaśnień kierownika GOPS z 23 listopada 2021 r., który wskazał cyt. „Organ właściwy wydając decyzje ustalające prawo do świadczeń rodzinnych, stosuje wzór decyzji sporządzony przy udziale radcy prawnego, który nigdy nie był przedmiotem dyskusji, co do jego poprawności. Należy zauważyć jednak, iż każdy wniosek rozpatrywany jest indywidualnie i w zależności od świadczeń przyznanych stronie (bądź też ich odmowie), organ właściwy stara się dokładnie modyfikować podstawy prawne wydanych decyzji, ze wskazaniem wszystkich mających zastosowanie w danej sprawie przepisów prawa materialnego i formalnego, z podaniem źródeł ich publikacji. (...) Organ dołoży jednak jeszcze więcej staranności, co do precyzyjności podstaw prawnych każdej decyzji, włącznie ze wskazaniem konkretnego artykułu, jak i paragrafu, ustępu, punktu czy litery” - dowód: Załącznik nr 9.

Realizacja zadań wynikających z ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Ustalenie i wypłata zasiłków dla opiekunów realizowana jest na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 r., poz. 1297). Ustawa daje prawo korzystania ze świadczenia osobie, jeżeli decyzja o przyznaniu jej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygasła z mocy prawa na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 1548 ze zm.) z dniem 1 lipca 2013 r.

Kontrolą objęto akta 3 osób pobierających w badanym okresie zasiłek dla opiekuna, które zostały szczegółowo opisane z Załączniku nr 8 stanowiącym integralną część projektu wystąpienia pokontrolnego.

Stwierdzono, że w badanym okresie stosowano wytyczne art. 7 ust. 3 ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, w myśl którego aktualizację wywiadu rodzinnego należy przeprowadzać co 6 miesięcy, jeżeli do końca okresu, na który zostało ustalone prawo do zasiłku dla opiekuna, pozostało więcej niż 3 miesiące, oraz w sytuacji gdy zaistniały wątpliwości co do faktu sprawowania opieki przez osobę pobierającą zasiłek dla opiekuna.

Stan faktyczny został utrwalony w projekcie wystąpienia pokontrolnego oraz w wymienionych poniżej załącznikach:

1. Lista sprawdzająca „Sprawy organizacyjne”.
2. Lista sprawdzająca „Zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego”.
3. Lista sprawdzająca „Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka”.
4. Lista sprawdzająca „Zasiłki pielęgnacyjne”.
5. Lista sprawdzająca „Specjalny zasiłek opiekuńczy”.
6. Lista sprawdzająca „Świadczenie pielęgnacyjne”.
7. Lista sprawdzająca „Świadczenie rodzicielskie”.
8. Lista sprawdzająca „Zasiłek dla opiekuna”.
9. Wyjaśnienia kierownika GOPS z 23.11.2021 r.

Przeprowadzenie kontroli odnotowano w książce kontroli Urzędu Gminy Kołaczkowo.

Biorąc pod uwagę powyższe oceny, zawarte w wystąpieniu pokontrolnym, wnoszę o powoływanie w podstawie prawnej decyzji wszystkich, mających zastosowanie w rozpatrywanej sprawie przepisów prawa formalnego i materialnego, z podaniem odpowiedniego ustępu i litery danej regulacji.

Zgodnie z art. 48 ustawy z 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

Proszę o przekazanie informacji o sposobie wykonania zaleceń, wykorzystaniu wniosków lub przyczynach ich niewykorzystania, podjętych działaniach lub przyczynach ich niepodjęcia albo o innym sposobie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w terminie 30 dni od daty doręczenia niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Treść wystąpienia podlega udostępnieniu, zgodnie z ustawą z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2176 ze zm.), z wyłączeniem danych osobowych w rozumieniu ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1781 ze zm.).

z up. Wojewody Wielkopolskiego
Hanna Zawadka
Zastępca Dyrektora
Wydziału Polityki Społecznej

Dokument sporządziła w dniu 5 stycznia 2022 r. Iwona Palicka.